

تقلب نگاهی نو به پدیده‌ای که نه

مقدمه

در ادبیات موضوع، تعاریف متفاوتی از تقلب وجود دارد که تفاوت عمدی بین آنها در میزان توجه به نیت فاعل می‌باشد. عمدی این تعاریف تقلب را انجام عملی نادرست، گولزننده و فربیکارانه به صورت آگاهانه تعریف می‌کنند. تقلب انواع گوناگونی دارد از جمله شریک‌شدن در فعالیت‌های دانشجوی دیگر، خرید پیش‌پیش مقالات، واگذار کردن پروژه‌های تحصیلی به دیگران در قبال پرداخت پول و دستیابی غیرقانونی به سوالات آزمون. اما در این میان تقلب در امتحان شاید رایج‌ترین و حساس‌ترین نوع تقلب باشد. بررسی علمی و برخورد کارشناسانه با پدیده تقلب می‌تواند به مدیریت داشکده‌ها و استادان در کاهش بروز آن کمک کند.

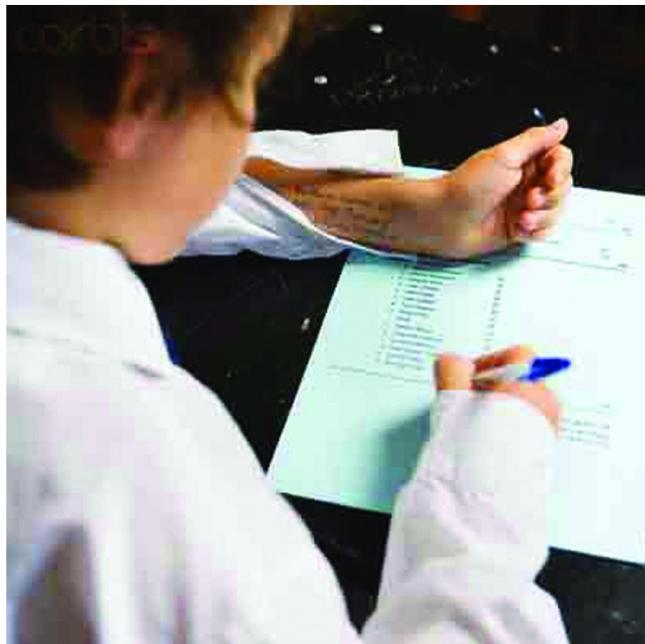
شیوه تقلب

آمارها نشان می‌دهد که تقلب در میان دانشجویان و دانش‌آموzan طی ۵۰ سال گذشته افزایش چشمگیری یافته است به طوری که طی دهه ۱۹۴۰ حدود ۲۰٪ از دانشجویان تقلب را پذیرفته بودند ولی امروزه بین ۷۵ تا

مطالعات نشان می‌دهد که فقط دانشجویان ضعیف مرتبه تقلب می‌شند حالی که امروز، دانشجویانی که در حد متوسط هستند نیز مرتبه تقلب می‌شوند.

مولین آموزش دانشگاهی مجزوه های مکتوب در مورد تقلب تحصیلی رایمین دانشجویان را نحوی ملزم کنند این جزو از راخنده و مفهوم آن را دکل کنند

نگرش نسبت به تقلب

مطالعات بیانگر آن است که نگرش دانشجویان نسبت به تقلب چندان منفی نیست. آشنایی با نوع دیدگاه افراد نسبت به تقلب می‌تواند در بکارگیری راه حل‌های جلوگیری از تقلب موثر باشد:

- دانشجویان تمایل چندانی به گزارش تخلف متقلبان ندارند زیرا آن را نوعی بدگویی یا خیانت به دوست می‌دانند.
- دانشجویان احساس می‌کنند که صداقت فردی آنها در فعالیت‌های تحصیلی تاثیر مثبتی بر آینده آنها ندارد.
- دانشجویانی که مرتکب تقلب می‌شوند اغلب برای انجام این کار توجیهی دارند. آنها تقلب می‌کنند به خاطر این که شاهد تقلب دیگران هستند و فکر می‌کنند که اگر آنها هم تقلب نکنند رقابت غیرمنصفانه خواهد بود.

عوامل موثر بر شیوع تقلب

تحقیقات درباره تقلب در میان دانشجویان دانشگاه‌ها نشان داده که عمده‌ترین دلایل تقلب در میان دانشجویان عبارتست از: فقدان قوانین مربوط به صداقت تحصیلی،

۹۸ درصد از دانشجویانی که هر ساله مورد نظرسنجی قرار

می‌گیرند، مرتکب تقلب می‌شوند.

آمار دیگری حاکی از آن است که به طور میانگین ۴۰ تا ۷۰ درصد دانشجویان دانشگاه طی دوره تحصیلی شان حداقل یکبار تقلب می‌کنند. علاوه بر این آمارها که بیانگر شیوع نگران کننده تقلب تحصیلی در سطح دنیاست، روندهای قابل توجهی نیز شکل گرفته که بیانگر گسترش فرهنگ تقلب میان دانشجویان است. به این موارد دقت کنید:

- مطالعات نشان می‌دهد که در گذشته فقط دانشجویان ضعیف مرتکب تقلب می‌شوند در حالی که امروز، دانشجویانی که در حد متوسط هستند نیز تقلب می‌کنند.

- ۳۰ سال پیش دانشجویان پسر، بسیار بیشتر از دختران به تقلب تحصیلی اعتراف می‌کردند. امروزه این اختلاف فوق العاده کاهش یافته و برخی بررسی‌های اخیر نشان می‌دهد که تفاوتی در تقلب بین پسران و دختران در دانشگاه‌ها وجود ندارد.

- تقلب مانند گذشته بدنامی به همراه ندارد. افزایش رقابت برای ورود به مقاطع بالاتر تحصیلی باعث شده تا دانشجویان برای گرفتن نمره‌ی بهتر هر کاری را که مایلند انجام دهند.

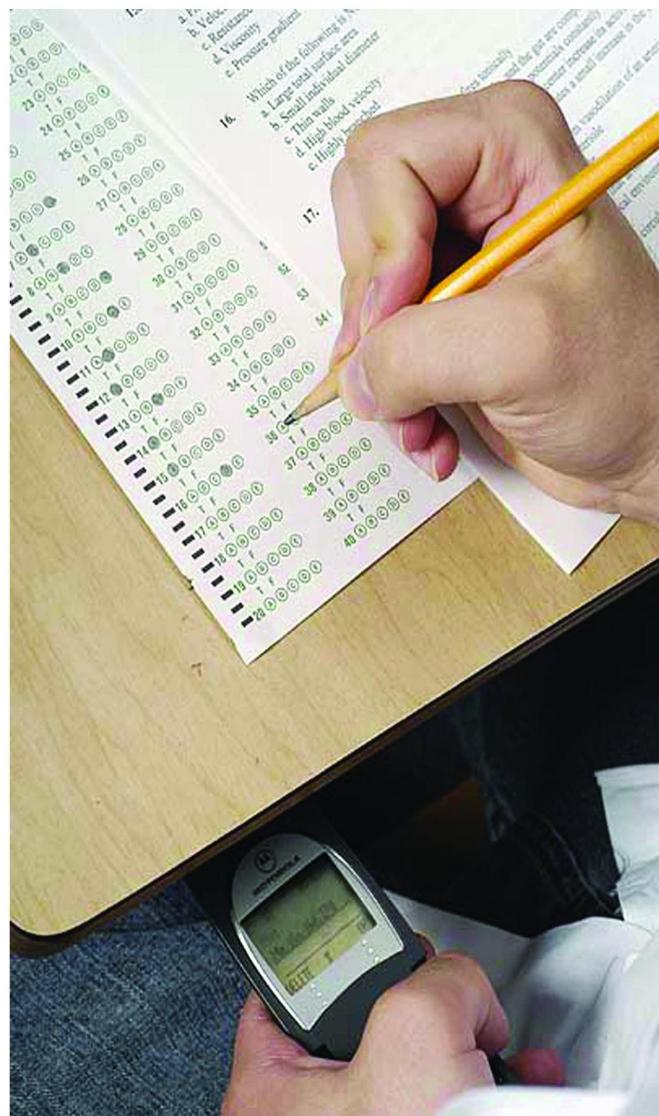
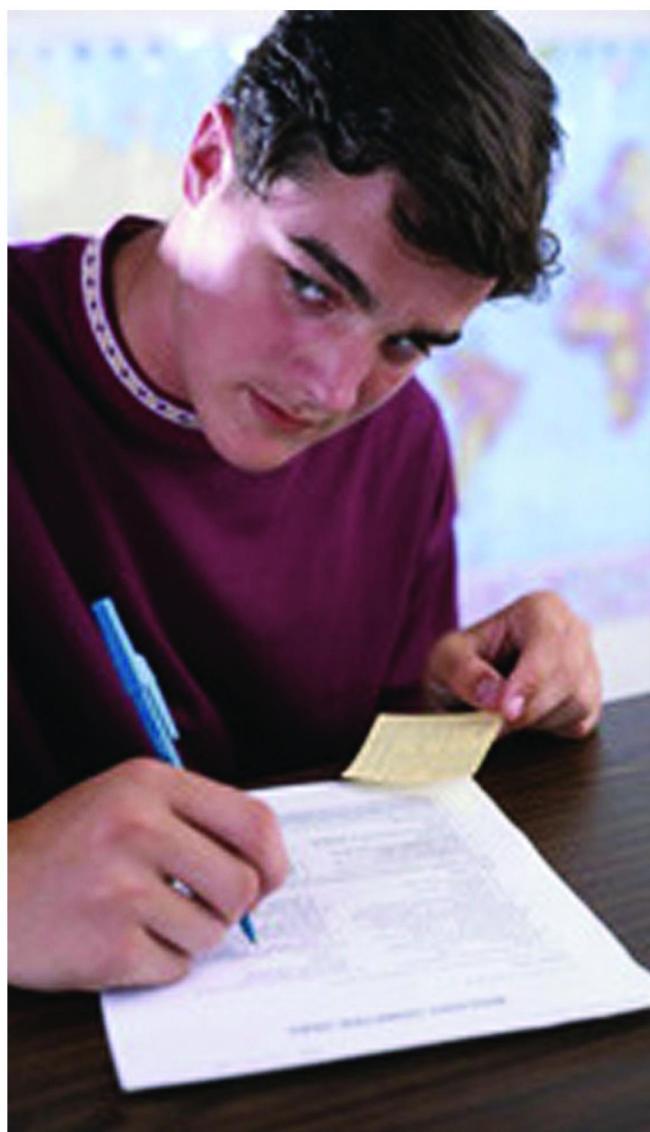

افزایش رقابت برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی باعث شده تا دانشجویان برای کردن نمره بهتر هر کاری که مایلند را انجام دهند

مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی نادرست و انتظارات نامعقول، سخت‌گیری بیش از حد برخی از استادان، ضعف در سیستم‌های کشف تقلب، کمبود قوانین و یا وجود قوانین مبهم در پیشگیری، کشف و مجازات متقلب.

شیوه‌های رایج تقلب:

هرچند در مورد انواع روش‌های تقلب در امتحانات دانشگاهی به طور دقیق نمی‌توان اظهار نظر کرد (چرا که با ورود ابزارهای جدید، روش‌های تقلب هم تغییر می‌کنند) اما برابر مطالعات انجام شده برخی شیوه‌های ماهرانه‌ای که دانشجویان برای تقلب در جلسه‌ی امتحان استفاده می‌کنند عبارتند از: حرکت دست و پا، ضربه آهسته زدن

حمایت اندک استادان از قوانین مربوط به صداقت تحصیلی، گسترش فرهنگ تقلب و کاهش نگرش منفی نسبت به آن، کم توجهی برخی استادان به موضوع و آثار مخرب بلندمدت تقلب بر همه‌ی ابعاد جامعه، جدی نگرفتن مجازات‌های مربوط به تقلب، نبود نگرش منفی در برخی کارکنان و اعضای هیأت علمی نسبت به تقلب (یکی از مطالعات نشان داده که ۳۵ درصد مسئولین دانشگاهی، تقلب را امری نکوهیده نمی‌دانند)، فشار زیاد برخی خانواده‌ها به فرزندانشان برای دریافت نتایجی بالاتر از توانایی واقعی‌شان، تقویت فرهنگ نمره‌گرایی (نتیجه‌گرایی) و غفلت از یادگیری واقعی، دوستی‌های

مسئولین برگزاری امتحانات می‌باید قبل از شروع امتحان مطمئن شوند که تمام میزها مرتب و تمیزید و مواد غیرمجاز امتحانی دور از انتشار قرار دارند

تدوین آیین‌نامه صداقت تحصیلی

عوامل آموزشی می‌بایست جوی را به وجود آورند که بر صداقت تحصیلی تأکید ورزد و حتی در برخی اجتماعات از معیارهای گروهی بهره گیرند. برای مثال استادان برای اینکه اینکه امتحان را در یک سیستم مبتنی بر اعتماد و بدون مراقب برگزار کنند در کلاس رای گیری کنند. لازم است استادان بر این موضوع تأکید ورزند که تحقق اصول اخلاقی و دانش‌حرفه‌ای در ارزش‌هایی نظیر صداقت، احترام و تلاش نهفته است. ایده‌های ذیل کمک می‌کند تا با استفاده از معیارها و سیاست‌های خاصی که صداقت تحصیلی را محقق می‌سازد، دانشجویان را به اهمیت صداقت واقف سازند.

بر این اساس توصیه می‌شود به عنوان استاد:

◆ در شروع ترم، زمان خاصی را به صحبت در باره استانداردهای دانش‌پژوهی و رفتار دانشگاهی اختصاص دهید.

◆ توضیح دهید که در برابر تقلب تسامح نشان نخواهید داد و درباره سیاست‌ها، قوانین و مجازات‌های مربوط به تخلفات تحصیلی صحبت کنید.

◆ تلاش کنید که اقدامات شما در طول ترم و پایان ترم و نوع تکالیفی که از دانشجویان انتظار دارید، ناقض اصول اخلاقی و صداقت تحصیلی که از آن صحبت کرده‌اید نباشد.

همچنین لازم است مسئولین آموزش دانشکده‌ها جزوهای مکتوب در مورد تقلب تحصیلی را بین دانشجویان توزیع و آنان را به نحوی ملزم کنند این جزوات را خوانده و مفهوم آن را درک کنند.

تبیین روش‌های پیشگیری از تقلب

پیشگیری، یک سیاست مهم دفاعی در برابر تقلب آموزشی است. دانشجویان نبایستی بواسطه سیاست‌های مبهم، استانداردهای نامعقول و نامشخص برای همکاری و

به کناره‌های میز برای بیان پاسخ سوالات چندگزینه‌ای، بازکردن کتاب، رد و بدل کردن کاغذ به طور مخفیانه، استفاده از دستگاه‌های دیجیتال حاوی اطلاعات و نوشتن مطالب روی دست و پا.

چگونگی برخورد با تقلب

در برخورد با معضل تقلب در محیط‌های دانشگاهی مجموعه‌ای از عوامل شامل مقررات، شرایط فیزیکی کلاس و محل‌های برگزاری امتحان، عوامل ادارات آموزش و استادان نقش دارند. اما به طور خلاصه راهکارهای مربوط به چگونگی برخورد با معضل تقلب را می‌توان در ۳ بخش ارایه کرد:

- تدوین آیین‌نامه صداقت تحصیلی
- روش‌های پیشگیری
- استفاده از روش مناسب پس از کشف تقلب.

از آوردن هرگونه ابزار الکترونیکی (به غیر از مواردی که توسط استاد مربوطه مجاز دانسته شده است) به جلسه امتحان جلوگیری شود

خطای آنان پنهان نخواهد ماند. حتی اگر واقعاً تمام اقدامات را انجام نمی‌دهید با توضیح کلیه اقدامات تاکید کنید که این کار را انجام خواهید داد. مطمئن باشید دانشجویان صادق با دانستن این موضوع که استاد به اندازه کافی به صداقت و درستی در امر آموزش تاکید می‌ورزد، او را تحسین خواهند کرد.

★ مطمئن شوید که دانشجویان پرتلایش از منابع آزمون مطلع‌اند و در صورتی که نمرات‌شان پایین است یا تحت فشار هستند، به آن‌ها کمک کنید. دسترسی دانشجویان به منابع مطالعاتی و موارد امتحانی را تضمین کنید. فایلی را از تکالیف، امتحانات و مقالات قدیمی در کتابخانه یا گروه مربوطه ایجاد کنید یا نمونه‌ای از سوالات امتحانی را در برنامه درسی خود بگنجانید.

★ به دانشجویان اطمینان خاطر دهید که آنها می‌توانند بدون تقلب موفق باشند. به هر امتحان درصد زیادی از نمره را اختصاص ندهید تا اهمیت بیش از حد یک امتحان دانشجویان را ناگزیر به تقلب نسازد.

★ اطمینان حاصل کنید که دانشجو به ضوابط ارزیابی عملکردش واقف است. فعالیت‌های دانشجویان را در طول نیمسال تحصیلی بررسی کنید به گونه‌ای که بدانند از میزان توانایی و موفقیت آنها آگاهی دارید.

دومین روش فکری برای جلوگیری از تقلب در امتحانات مبتنی بر استفاده از شیوه‌های مستقیم

مشارکت در کارهای گروهی، مدیریت نامطلوب کلاس درس، یا امنیت ضعیف در برگزاری امتحان و انجام اعمال مغایر با قوانین آموزشی در طول ترم توسط استادان به تقلب ترغیب شوند. البته تمام این عوامل تحت کنترل استاد نیستند، اما اقدامات مشخصی وجود دارند که می‌توان برای کاهش فرصت تقلب آنها را به کار برد انجام داد اگر چه شیوه‌های متفاوت بسیاری برای جلوگیری از تقلب وجود دارد ولی همه این شیوه‌ها به دو رویکرد متفاوت تقسیم می‌شوند: تجویزی و آموزشی.

رویکرد تجویزی آن است که با هشدار و با به کار گرفتن اصول زیر، دانشجویان را از تقلب منصرف کنید:

★ به دانشجویان کلاس‌تان به صراحت اعلام کنید که تا چه حد از تقلب نفرت دارید.

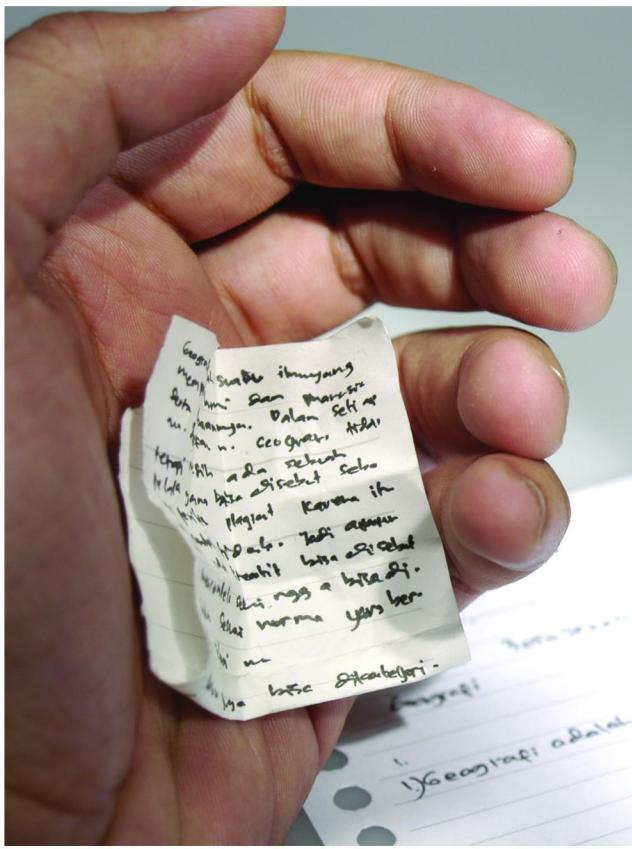
★ نامه‌ای به دانشجویان کلاس بنویسید که دلایل تان برای نفرت از تقلب در آن به روش علمی بیان شده باشد. این نامه را می‌توان از طرق ایمیل فرستاد و یا در صورت داشتن صفحه وب نامه را روی آن قرار داد. به هر حال ایجاد حس اعتماد و تعهد بین دانشجو و استاد به جلوگیری از تقلب کمک خواهد کرد.

★ مجازات‌های دانشگاهی تقلب را بازگو کنید. ترس از مجازات اغلب موثر است.

★ اقدامات محسوسی را برای کشف تقلب بکار بندید به طوری که دانشجویان بدانند در صورتی که تقلب کنند،

حضور استاد که فعالانه اوضاع را تحت کنترل دارد به داشتگی فرصت فکر کردن به تقلب رانی دهد

- مقایسه و توزیع مشابه پاسخ به سوالات را نشان می‌دهند. حتی اگر واقعاً از این نرم افزار استفاده نمی‌کنید به آنها بگویید که قادر به کشف تقلب هستید.
- حضور استاد که فعالانه اوضاع را تحت کنترل دارد به داشتگی فرصت فکر کردن به تقلب را نمی‌دهد. یک مراقب را در قسمت عقب کلاس مستقر کنید. بنابراین دانشجویان موقعی که متوجه شوند کسی مراقبشان هست، با دشواری بیشتری برای تقلب رو برو هستند. نشستن در عقب کلاس و مشاهده آنچه که در کلاس رخ می‌دهد یا قدمزنی در اطراف کلاس مانع از تقلب می‌شود.
- مدت امتحان را در برگه آزمون قید کرده و به دانشجویانی که محدودیت زمانی را نادیده می‌گیرند، یادآور شوید که بعد از پایان وقت تعیین شده اگر چیزی بنویسند نمره‌ای به آن تعلق نخواهد گرفت.
- از دانشجویان بخواهید جواب سئوالات را با خودکار

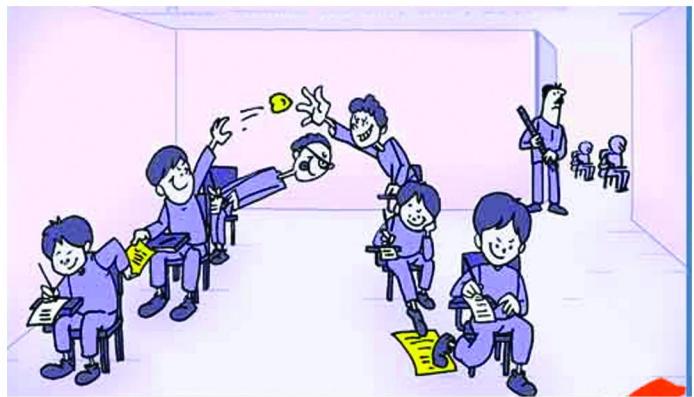
دشوارسازی یا غیرممکن‌سازی تقلب است. گزینه‌های بسیار متفاوتی در این رویکرد ارائه شده است که برخی از آن‌ها به عهده استاد درس و برخی وظیفه مسئولین برگزاری ازمن است.

الف) وظایف استادان:

- سوالات امتحانی را طوری طراحی کنید که تقلب کردن آسان نباشد. برخی روش‌های مؤثر عبارتند از:
 - 1- جابجایی سوالات در نسخه‌های مختلف: با تغییر ترتیب سوالات در نسخه‌های مختلف، امکان تقلب از طریق شماره سوال از بین می‌رود.
 - 2- استفاده از رنگ‌های متفاوت برای هر نسخه: این کار کمک می‌کند تا مطمئن شوید که نسخه‌های مشابه کنارهم قرار نگرفته‌اند.
 - 3- تغییر صفحه اول: اغلب به عنوان یک بازدارنده، کافی تلقی می‌شود.
 - 4- نسخه‌های کاذب: هر امتحان را در نسخه‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ چاپ کنید و مطمئن شوید که دانشجویان از این که تمام نسخه‌ها دقیقاً شبیه به هم هستند اطلاعی ندارند.
 - 5- تغییر سوالات امتحانی: در هر ترم به سوالات مشابه متکی نباشید. هر چه بیشتر این کار را انجام دهید، احتمال این که این سوالات به دست دانشجویان ترم‌های بعدی نرسد بیشتر است.
 - اجازه ندهید که دانشجویان از برگه امتحان به عنوان پیش‌نویس استفاده کنند. به آنها برگه پیش‌نویس جداگانه‌ای بدهید.
 - به دانشجویان بگویید که برای کشف تقلب در آزمون‌های چندگزینه‌ای از برنامه‌های کامپیوتری استفاده خواهید کرد؛ برنامه‌های مثل «**cheat 1**» و «**cheat 2**» که پاسخ‌های دانشجویان را با هم

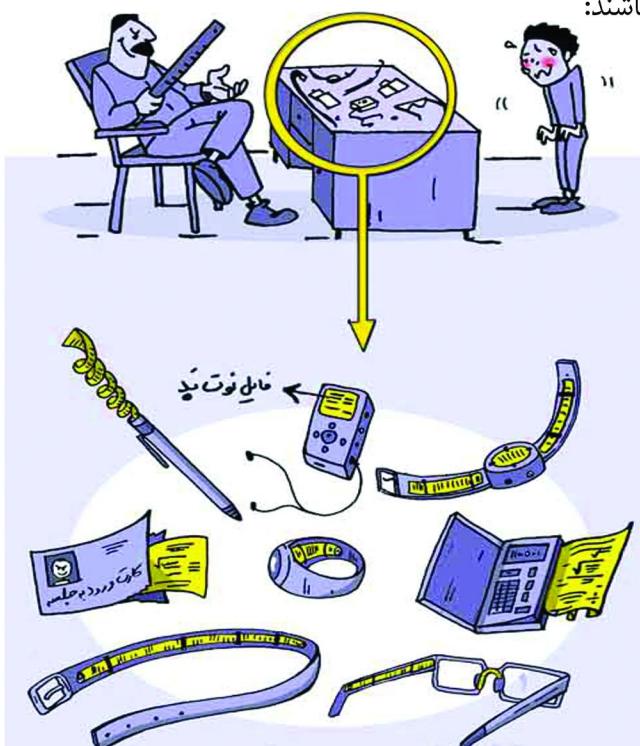
مراقبین باید در مورد نحوه برخوردار با مخلصین و وظیفه‌ای که به آنها محول شده است آموزش‌های خاص بینند

- قبل از شروع امتحان مطمئن شوید که تمام میزها مرتب و تمیزند و مواد غیر مجاز امتحانی دور از انتظار قرار دارند.
- به دانشجویان یادآور شوید که بایستی کارت دانشجویی خود را همراه داشته باشند.
- هر گونه کت، کوله پشتی، یا کیف بایستی بیرون از سالن امتحان قرار داده شود.
- از آوردن هر گونه ابزار الکترونیکی (به غیر از مواردی که توسط استاد مربوطه مجاز دانسته شده است) به جلسه امتحان جلوگیری شود.

استفاده از روش‌های مناسب پس از کشف تقلب

دانشجویان، چگونگی رفتار استادان و عوامل برگزاری امتحانات و معیارها و ارزش‌هایی را که مورد توجه آنهاست به دقت زیرنظر دارند. استادان و عوامل ادارات آموزش باید با هماهنگی هم به موارد زیر توجه داشته باشند:

بنویسند نه مداد. این امر مانع از تغییر دادن مطالب و دست بردن در برگه امتحان پس از دریافت برگه تصحیح شده برای اعتراض می‌شود.

- در صورتی که دانشجویی مظنون به تقلب است، ورقه امتحان را از اول نگیرید، بلکه جای او را عوض کرده و اجازه دهید تا امتحان را تمام کند. رسیدگی و تصمیم‌گیری راجع به فرد مظنون بهتر است بعد از امتحان انجام شود.

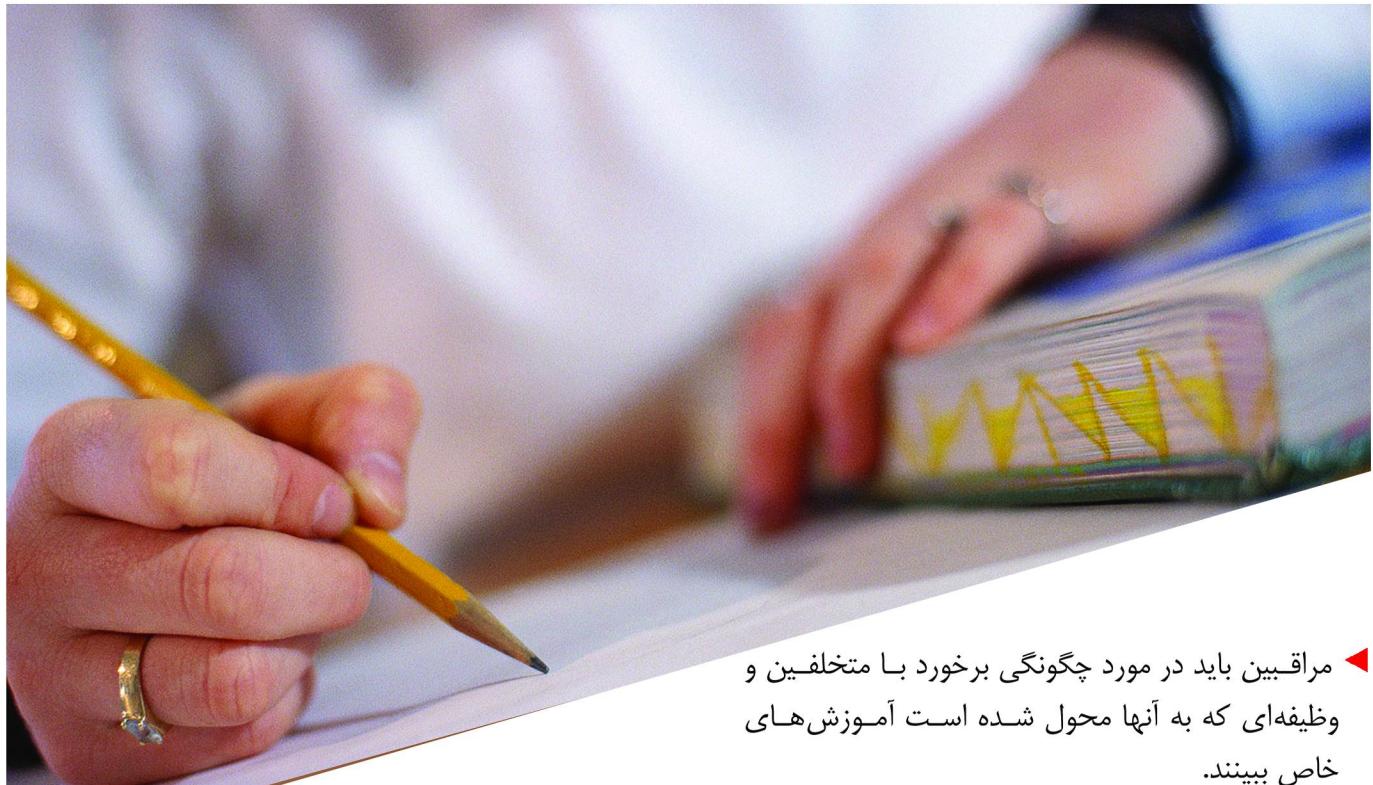
در صورتی که متوجه شدید دانشجو چشم‌هایش به ورقه دیگری دوخته شده، بدون جار و جنجال و آرام به طرف او بروید و از او بخواهید روی صندلی دیگری که کمتر شلوغ است بنشیند یا می‌توانید به طور غیر مستقیم و با صدای بلند اعلام کنید: «لطفاً سرتان روی ورقه خودتان باشد».

ب) وظایف مسئولین برگزاری امتحانات:

- ترتیب صندلی‌ها یک عامل مهم است. دانشجویان تا حد امکان بایستی با هم فاصله داشته باشند به طوری که احتمال تقلب به حداقل برسد.
- در شرایطی که سالن امتحان و شرایط به گونه‌ای است که به مراقبین بیشتری نیاز است باید پیش از امتحان پیش‌بینی‌های لازم صورت پذیرد.

تقلب انواع کوناکونی دارد از جمله شرکیک شدن در فعالیتهای دانشجویی و یکی، خرید پیش از مطالعات، محول کردن پروژه های تحقیقی به دیگران در قبال پرداخت پول و دستیابی غیرقانونی به سوالات آزمون.

نشانی: سازمان مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد، معاونت طرح و برنامه، تلفن: ۰۵۱۱-۸۸۰۲۳۲۰ E-mail: bahrevari@um.ac.ir

هیچ اقدامی نمی کنند. با استفاده از شیوه بیان و طرز رفتار مناسب با دانشجویان روبرو شوید و از بکاربردن واژه هایی نظری تقلب و فربیکاری خودداری کنید و نیز به توضیحات دانشجو گوش فرا دهید.

◆ در استفاده از سیاست ها و قوانین برخورد با تقلب های دانشگاهی قاطع باشید. جزو ۲۰٪ استادانی که تقلب را نادیده می گیرند نباشید. اگر به دانشجو شک دارید با او صحبت کرده و به عکس العمل هایش توجه کنید.

◆ در فرآیند تقلب ضامن کسی نشوید. گزارش تقلب را تکمیل کنید و مطمئن شوید که کلیه اطلاعات را به موقع فراهم آورده اید. اجازه دهید که فرایند قانونی به طور کامل انجام شود زیرا طولانی کردن فرایند به هیچ کس کمکی نخواهد کرد.

◆ برای عذرها، خواهش ها و بهانه ها به منظور تخفیف در اوضاع و شرایط، آمادگی داشته باشید.

منابع

- www.vcu.edu/cte/resources/tlc/8_0_cheating_honor_code.htm
- www.glass-castle.com/clients/www-nocheating.org/adcouncil/research/cheatingfactsheet.html
- www.mcmaster.ca/academicintegrity/instructors/suggestions/midtermtests/index.html
- teaching.berkeley.edu/bgd/prevent.html
- www.engineering.uoit.ca/people/instructmaterial/misconduct-guide.doc

◀ مراقبین باید در مورد چگونگی برخورد با متزلقین و وظیفه ای که به آنها محول شده است آموزش های خاص بینند.

◀ در صورت ارتکاب تقلب باید وسائل شخصی فرد خاطری به منظور یافتن مدرک تخلف جستجو شود. این کار بایستی در حضور دانشجو و یک مراقب دیگر انجام گیرد. در جایی که مراقب یا استاد مطمئن شد که دانشجوی خاطری مدرک تقلب را پنهان کرده، از او بخواهند آن را تحويل دهد.

◀ در پایان امتحان، استاد مربوطه یا مراقب، زمان و جزئیات تخلف را آنطور که ادعا شده، از جمله هر گونه امتناع از همکاری گزارش دهد.

◀ به عنوان استاد درس اقدامات زیر را انجام دهید:
◆ در صورتی که فردی مرتکب تقلب شده برگه او را با دیگران مقایسه کنید. مطمئن شوید آنچه که دیده اید تقلب بوده است.

◆ بعد از امتحان با دانشجویان متقلب صحبت کنید. ۲۰ تا ۳۰ درصد استادان موقعي که متوجه تقلب می شوند،